

Minskad ordervolym och kraftigt minskad efterfrågan på personal visar att konjunkturen snabbt försämras

Ordervolymerna har fortsatt falla på bred front och med minskade volymer både på export och särskilt i Sverige. För metallvaruföretag tillsammans med leverantörer till maskinindustrin och bilindustrin är nedgången särskilt kraftig. Efterfrågan på yrkesarbetare har halverats och faller nu lika snabbt som under finanskrisen hösten 2008.

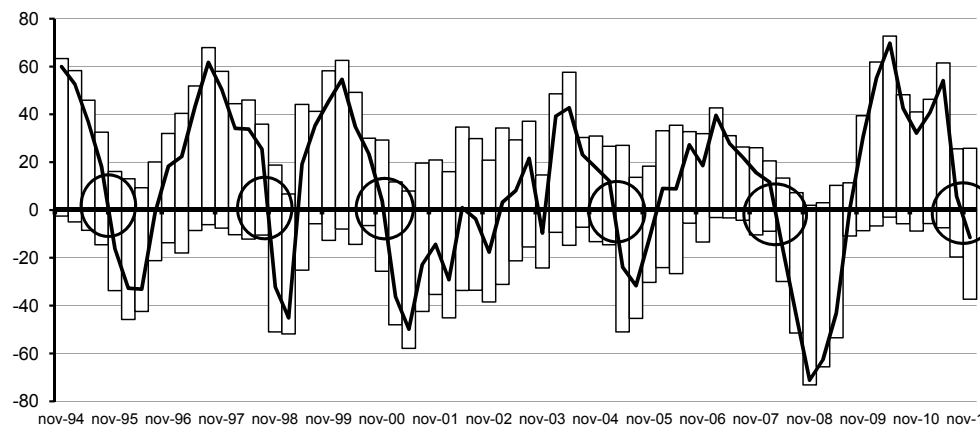
Nedgången i konjunkturen har accelererat under årets sista kvartal. Kapacitetsutnyttjandet minskar nu på bred front samtidigt som företagens efterfrågan på personal fortsätter ned för andra kvartalet i rad. Endast 12 procent av företagen efterfrågar nu yrkesarbetare, jämfört med

” Nedgången accelererar och nu inleds nästa lågkonjunktur.

24 procent för bara tre månader sedan. Efterfrågan faller här lika snabbt som hösten 2008.

De minskande ordervolymerna visar att konjunkturen försämrats och behovet av personal kommer minska även nästa kvartal. Ordervolymerna inom maskinindustrin visar på minskande industriinvesteringar i Sverige och raset för metallvaruföretagen indikerar en tilltagande nedgång för industrin i Sverige mer generellt.

Orderfallet visar att konjunkturen snabbt försämras

Andel teknikföretag (viktat med storleken på försäljningen) som anger att totala ordergången det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer. SNI 25-30+33

ORDERLÄGET

		Sverige				Export				
		↑	-	↓	=	↑	-	↓	=	
Metallvaruföretag										
aug-11	34%	18	51	31	-13	66%	15	66	19	-4
nov-11		7	29	64	-57	4	63	33	-29	
Maskinindustri										
aug-11	19%	19	61	20	-1	81%	30	53	17	13
nov-11		13	42	45	-32	16	67	17	-1	
Leverantörer till maskinindustri										
aug-11	34%	20	66	14	6	66%	21	44	35	-14
nov-11		9	28	63	-54	5	45	50	-45	
Leverantörer till tele- och elektroindustri										
aug-11	53%	17	57	26	-9	47%	20	39	41	-21
nov-11		31	38	31	0	10	44	46	-36	
Instrumentindustri										
aug-11	13%	22	43	35	-13	87%	11	59	30	-19
nov-11		16	67	17	-1	6	85	9	-3	
Bil- och transportmedelsindustri										
aug-11	16%	21	45	34	-13	84%	35	59	6	29
nov-11		30	13	57	-27	48	4	48	0	
Leverantörer till bilindustri										
aug-11	49%	27	46	27	0	51%	29	60	11	18
nov-11		8	29	63	-55	11	56	33	-22	
Leverantörer till bygg och anläggning										
aug-11	39%	18	52	30	-12	61%	6	28	66	-60
nov-11		20	39	41	-21	15	69	16	-1	

		Sverige				Export				
		↑	-	↓	=	↑	-	↓	=	
0-74 anställda										
aug-11	53%	21	60	19	2	78%	26	43	31	-5
nov-11		14	48	38	-14	15	51	34	-19	
75-150 anställda										
aug-11	52%	20	62	18	2	48%	24	59	17	7
nov-11		10	30	60	-50	16	31	53	-37	
151-500 anställda										
aug-11	39%	21	54	25	-4	61%	34	41	25	9
nov-11		20	38	42	-22	20	36	44	-24	
501- anställda										
aug-11	22%	14	53	33	-19	78%	28	57	15	13
nov-11		19	31	50	-31	31	38	31	0	

Teknikföretag totalt

aug-11	22%	17	54	29	-12	78%	28	55	17	11
nov-11		18	33	49	-31	28	38	34	-6	

ORDERINGÅNGEN TEKNIKFÖRETAG TOTALT

Teknikföretagens konjunkturbarometer för fjärde kvartalet visar en omfattande nedgång i orderingen. Jämfört med tredje kvartalet minskar orderingen i samtliga delbranscher, grupper av leverantörer och för olika stora företag i varierande grad.

Exportordervolymen minskar nu för första gången sedan hösten 2009 och på hemmamarknaden faller ordervolymer i ökad omfattning.

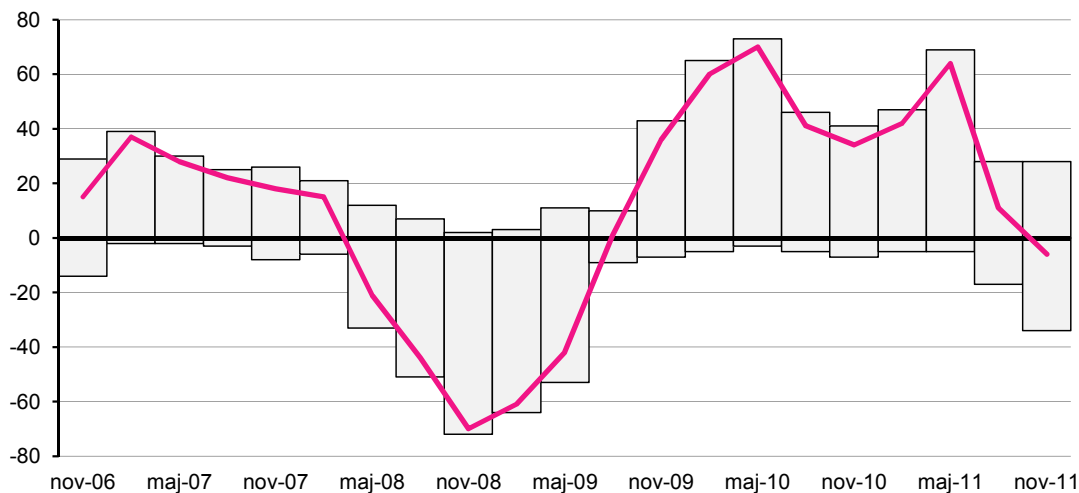
För maskinindustrins leverantörer minskar exportorder kraftigt och än mer på hemmamarknaden. För maskinindustrin faller ordervolymer snabbt här hemma och detta indikerar färre investeringar i industrin i Sverige. Metallvaruindustrin rapporterar ett ras i orderingen på hemmamarknaden och även på export faller ordervolymer.

I transportmedelsindustrin minskar hemmaorder i större omfattning än tidigare och för leverantörerna minskar ordervolymer både hemma och på export.

För tillverkare av elmaskiner och instrument fortsätter orderingen sammantaget att minska men i lägre takt än under tredje kvartalet.

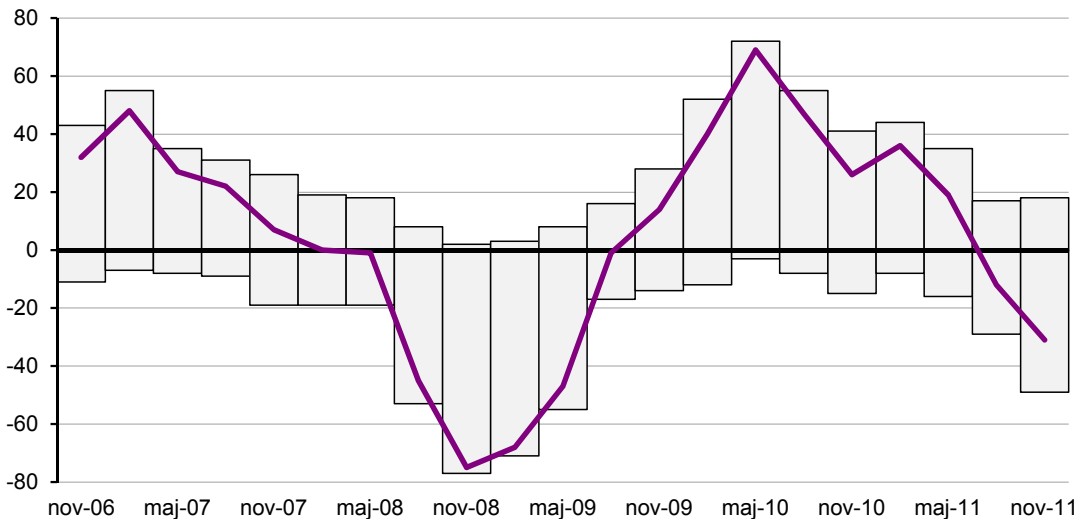
” Orderfall på bred front. Nu minskar både export och hemmaorder.

Exportorder fortsätter nedåt...

Andel teknikföretag (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att orderingen på export det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...och hemmamarknaden faller i ökad omfattning

Andel teknikföretag (viktat med storlek på hemmamarknadsförsäljningen) som anger att order från hemmamarknaden det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

ORDERINGÅNGEN I DELBRANSCHER

Orderingången för **transportmedelsindustrin** försämras nu för andra kvartalet i rad. För första gången på två år minskar också ordervolymen sammantaget.

Det är särskilt hemmamarknaden som minskar och för tredje kvartalet i rad. Under fjärde kvartalet är dessutom nedgången mer omfattande än tidigare under året.

Exportorder dominerar stort i branschen, eller med 84 procent av försäljningen. Här har ordertillväxten tidigare dämpats för att under årets sista kvartal helt stagnera.

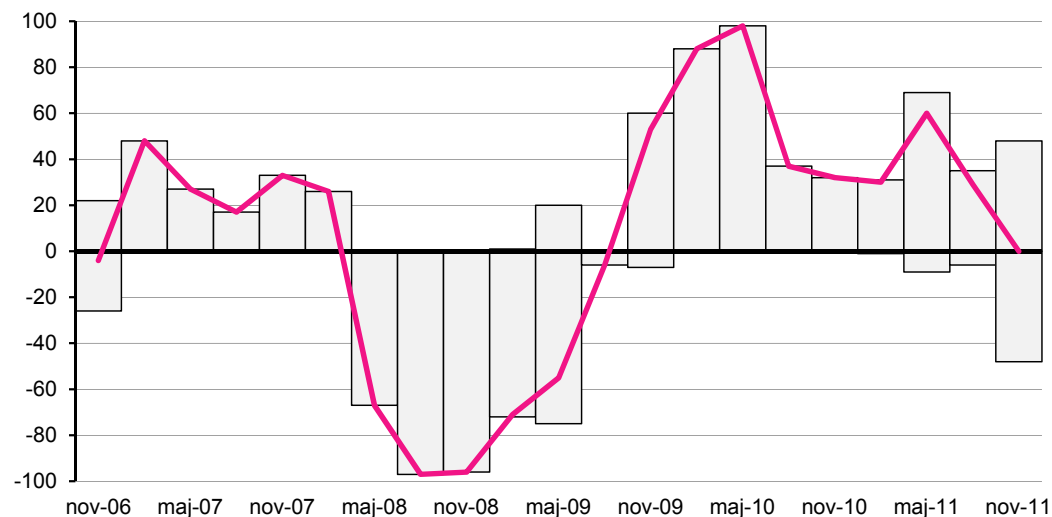
” Orderingången för transportmedelsindustrin minskar för första gången på två år.

Den svagare order-

ingången under loppet av året har också inneburit en minskning av orderstocken. För ett halvår sedan ansåg varannat företag att orderstocken var större än normalt, en siffra som sedan minskat till fem procent under sista kvartalet i år. Samtidigt anser nu 30 procent orderstocken som mindre än normalt.

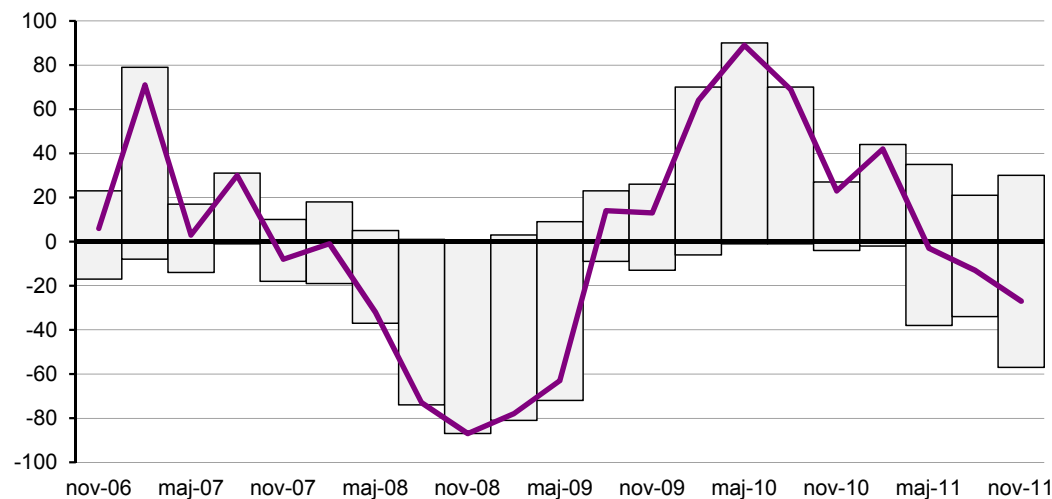
I linje med en försvagad efterfrågan har också färdigvarulagren ökat något jämfört med tidigare i år.

Transportmedelsindustrins exportorder stagnerar...

Andel bil- och övriga transportmedelsföretag (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att orderingången på export det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...och orderingången fortsätter minska här hemma

Andel bil- och övriga transportmedelsföretag (viktat med storleken på hemmaförsäljningen) som anger att orderingången på hemmamarknaden det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

En tidigare successiv dämpad tillväxt i ordergång för **leverantörer till bilindustrin** har under årets sista kvartal övergått i en direkt minskad ordergång.

Det är främst ordergången från hemmamarknaden som försämrats och över 60 procent av företagen rapporterar minskade order. Siffran kan jämföras med de 8 procent som fortfarande ökar.

Ordervolymer från exportmarknaden, som under tredje kvartalet fortfarande växte, visar nu en direkt minskning, om

” **Minskad ordervolym för bilindustrins leverantörer.**

än inte i samma höga omfattning som för hemmaorder.

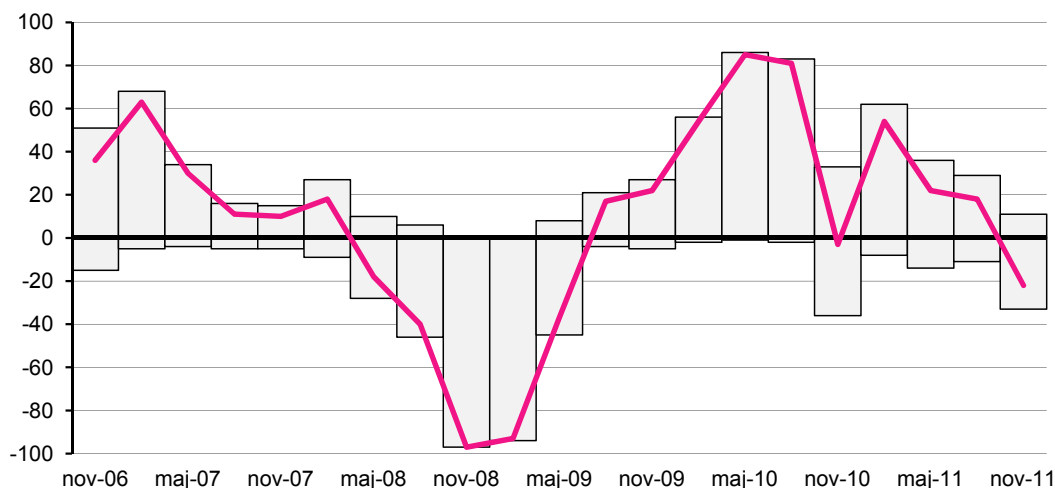
Vart tredje företag anger minskade export-

torder och endast elva procent av företagen rapporterar ökade exportorder under sista kvartalet. Siffran kan jämföras med 40 procent under andra kvartalet och 60 procent under årets första kvartal. Den svagare exporten är inte överraskande då tillväxten på viktiga exportmarknader nu är lägre än tidigare.

Den dämpade ordergången återspeglas i företagets bedömning av orderstocken. Sex procent anser den som större än normalt jämfört med 20 procent under tredje kvartalet och 40 procent under årets första kvartal.

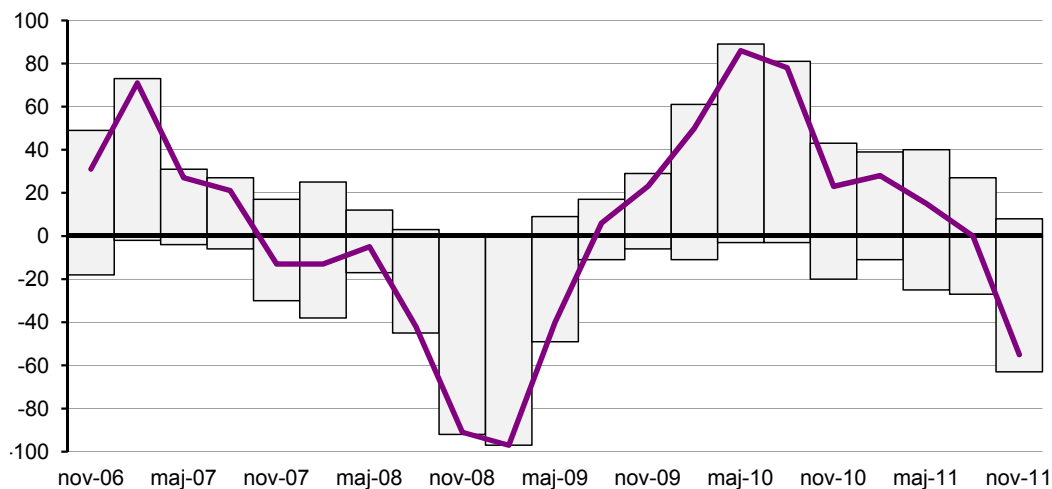
Färdigvarulagren anses samtidigt som mer normala av majoriteten företag.

Exportorder minskar för bilindustrins leverantörer...

Andel billeverantörer (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att ordergången på export det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...och faller kraftigt på hemmamarknaden

Andel billeverantörer (viktat med storlek på hemmamarknadsförsäljningen) som anger att order från hemmamarknaden det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

Leverantörer till tele- och elektroindustrin visar en fortsatt minskad ordergång. Det är efterfrågan från exportmarknaden som försämrats ytterligare. Knappt hälften av företagen redovisar minskade exportorder och bara vart tionde har ökade exportorder. Hemmamarknaden visar däremot sammantaget en oförändrad ordergång. Detta efter en begränsad minskning under tredje kvartalet.

” **Fortsatt stor orderstock för elmaskiner, men minskade exportorder för leverantörer till tele- och elektroindustrin.**

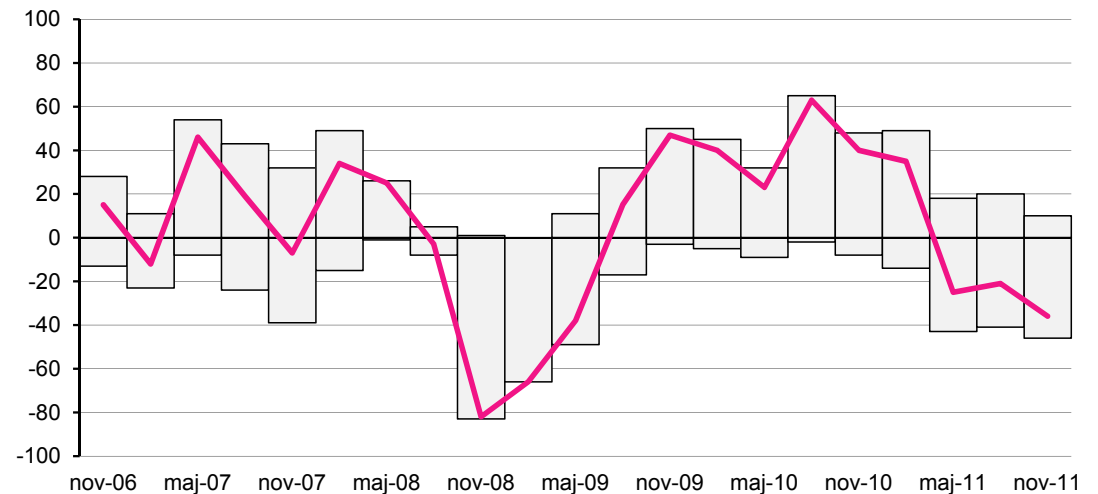
Såväl export- som hemmaorder minskar något för instrumentindustrin. Nedgången är marginell efter

minskningen under tredje kvartalet. Efterfrågan är nu på en klart lägre nivå jämfört med tidigare. Fram till och med andra kvartalet i år hade efterfrågan ökat under åtta kvartal i rad för instrumentföretagen.

Tillverkare av elmaskiner och elapparater rapporterar återigen minskad ordergång. Denna gång är minskningen inte lika omfattande som tidigare under tredje kvartalet. Det ska betonas att ordergången i denna bransch oftast är av projektkaraktär och därmed i hög grad oregelbunden.

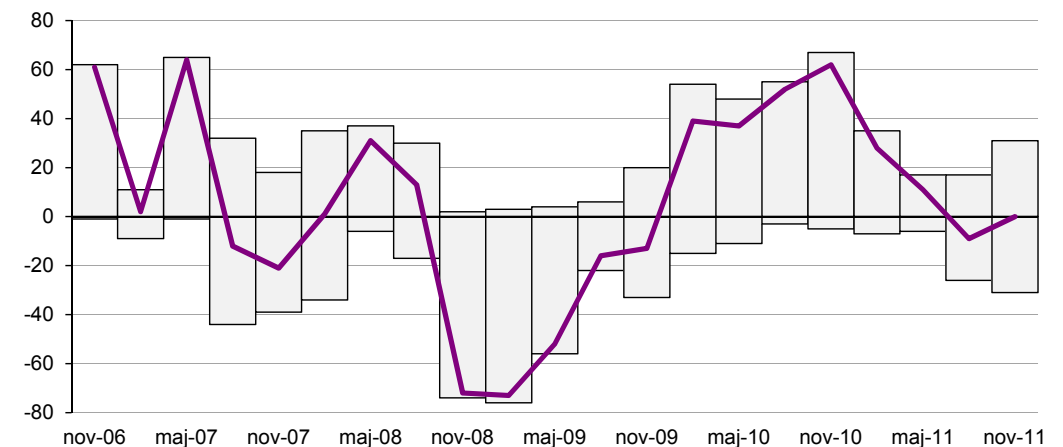
Den minskade ordergången skall ses i perspektivet av en ordergång som tidigare under året var mycket omfattande. Därför är också företagets bedömning om orderstocken fortfarande mycket positiv. Hela 60 procent anser den som större än normalt och begränsade 15 procent som mindre än normalt.

Exportordergången fortsätter minska för leverantörer till tele- och elektroindustrin

Andel leverantörer till tele- och elektroindustrin (viktat med storlek på exportförsäljningen som anger att ordergången på export det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...men oförändrad ordervolym på hemmamarknaden

Andel leverantörer till tele- och elektroindustrin (viktat med storlek på hemmamarknadsförsäljningen) som anger att order från hemmamarknaden det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

Orderingången för **maskinindustrin** minskar för första gången på över två år. Den tidigare starka investeringskonjunkturen är därmed bruten och det är framförallt orderingången på maskiner i Sverige som faller.

Hemmaorder minskar i klart högre omfattning än under tredje kvartalet. Exportorder som under första halvåret växte i hög omfattning har bromsat upp och visar nu en minskning om än i begränsad omfattning.

Det är tillverkare av maskiner till annan tillverkande industri som främst rapporterar minskade hemmaorder och dessutom i högre omfattning än tidigare. Erfarenhetsmässigt tyder det på att den ökning i investeringar

som tillverkningsindustrin i Sverige haft är på väg att brytas. Tillverkare av maskiner för bl.a. lyft, gods, kyla rapporterar en mycket begränsad ökning i total orderingång och i samma omfattning som under tredje kvartalet.

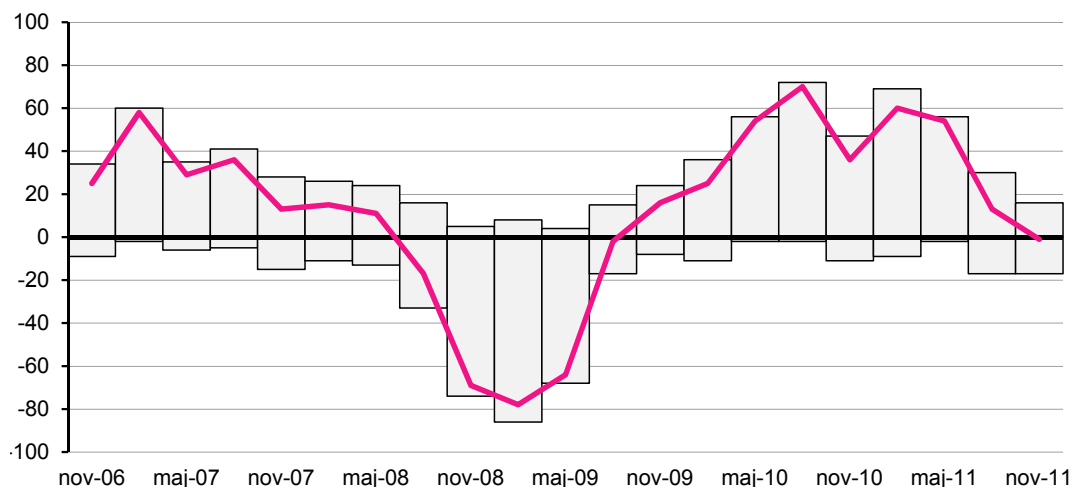
Tillverkare av kraftalstrande maskiner, som pumpar, lager, hydraulik, rapporterar en minskad orderingång från såväl hemma- som exportmarknad och även här i större omfattning än tidigare.

Bedömningen om orderstocken för maskinindustrin sammantaget har försämrats. Färre än tidigare anser orderstocken som stor och något fler än tidigare anser den som mindre än normalt.

” Maskinindustrins hemmaorderingång faller snabbt.

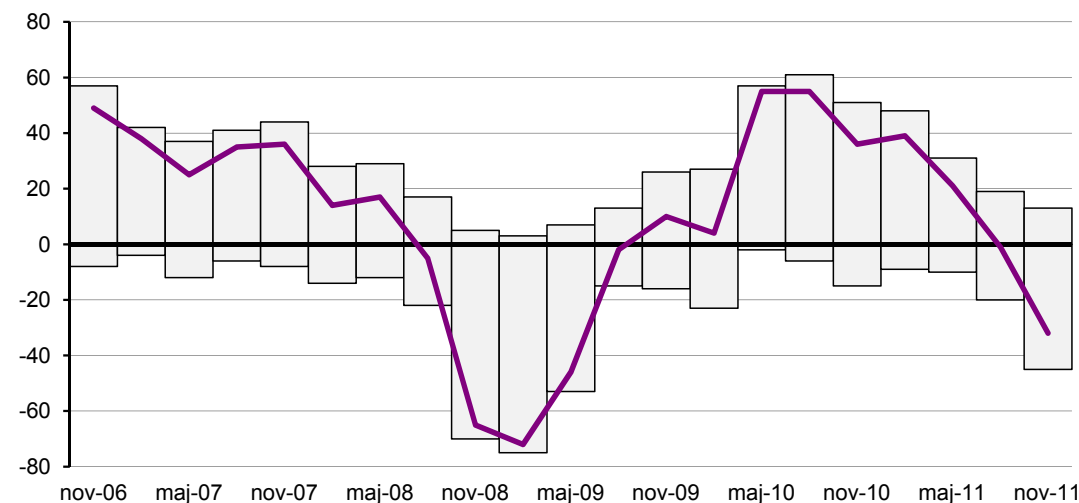
dessutom i högre omfattning än tidigare. Erfarenhetsmässigt tyder det på att den ökning i investeringar

Maskinindustrins orderingång på export bromsar upp...

Andel maskinföretag (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att orderingången på export det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...och faller snabbt här hemma

Andel maskinföretag (viktat med storlek på hemmamarknadsförsäljningen) som anger att order från hemmamarknaden det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

Leverantörer till maskinindustrin redovisar en allt mer omfattande minskning av orderingång från exportmarknaden. Hälften av företagen rapporterar minskade exportorder och endast vart tjugonde företag en ökning. Det är den internationella efterfrågan som minskat i ökad omfattning under andra halvåret i år.

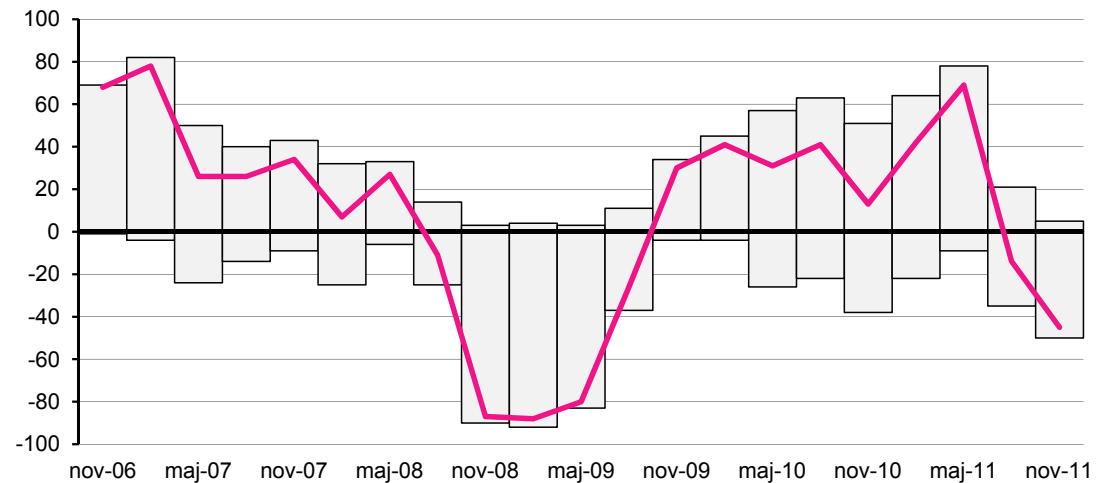
Efterfrågan från hemmamarknaden växte fortfarande om än marginellt under tredje kvartalet. Nu är nedgången omfattande och knappt två tredjedelar av företagen redovisar minskade hemmaorder under årets sista kvartal. Nedgången i

” **Export- och särskilt hemmaefterfrågan minskar kraftigt för maskinindustrins leverantörer.**

hemmaorder för svenska leverantörer är betydligt mer omfattande än den minskning som maskinindustrin redovisar i Sverige.

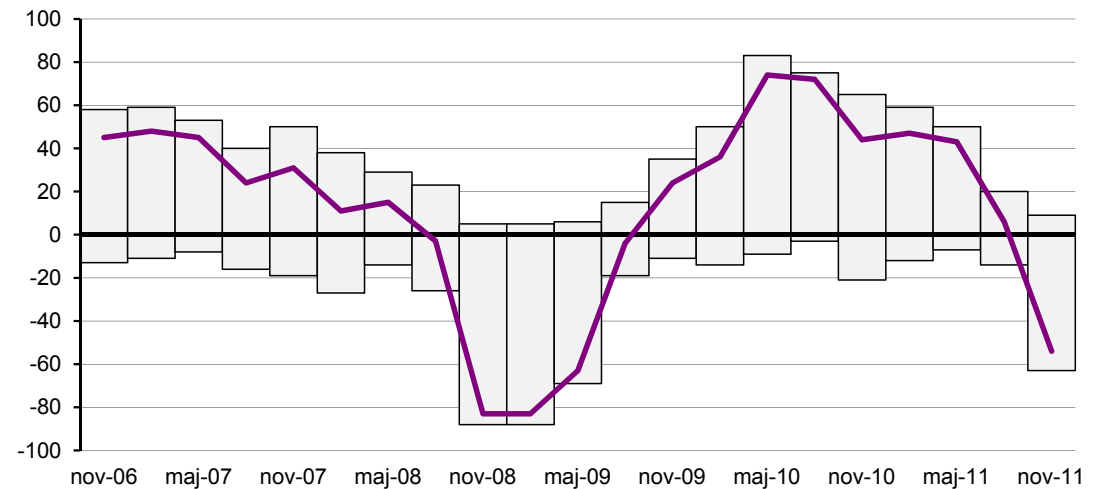
Den omfattande nedgången i efterfrågan för maskinindustrins leverantörer märks också på orderstockarna. Drygt vart tionde företag anser orderstocken som större än normalt jämfört med 60 procent under årets första kvartal. Lite positivt är att färdigvarulagren samtidigt minskat något.

Exportorder minskar kraftigt för leverantörer till maskinindustrin...

Andel företag som levererar till maskinindustrin (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att orderingången på export det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...och hemmamarknaden rasar

Andel företag som levererar till maskinindustrin (viktat med storlek på hemmamarknadsförsäljningen) som anger att order från hemmamarknaden det senaste kvartalet ökat respektive minskat. Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

Efterfrågan för **metallvaruindustrin** är kraftigt på väg ned. Orderingången på hemmamarknaden rasar och hela 64 procent av företagen rapporterar minskad orderingång, vilket är mer än en fördubbling bara jämfört med tredje kvartalet.

Det är de renodlade metallbearbetande företagen med fräsning, borring, bockning, ytbehandling m.m. som rapporterar den mest omfattande minskningen i hemmaefterfrågan. Utvecklingen för metallvaruföretagens hemmaorder är också en god indikator på utvecklingen för industrin i Sverige mer generellt.

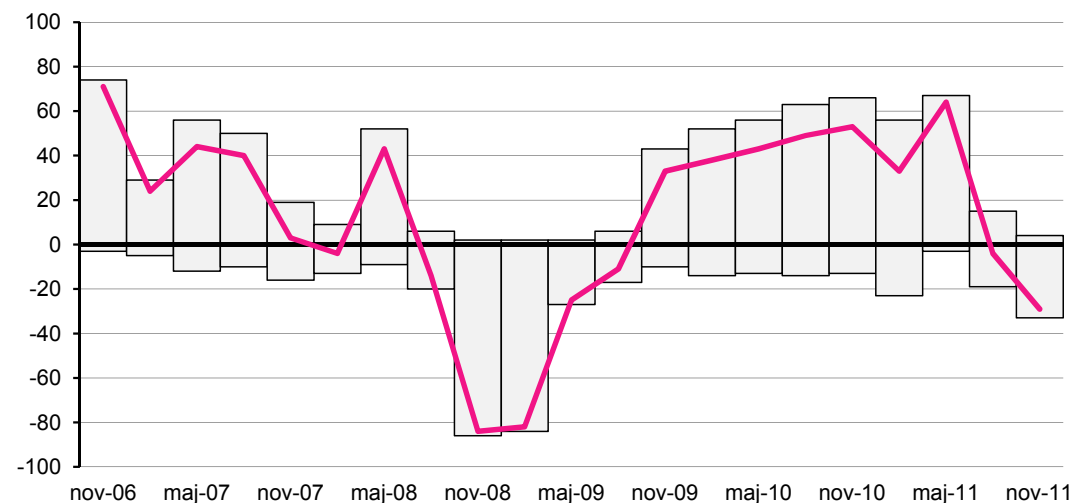
” Orderingången för metallvaruindustrin faller på export och minskar kraftigt i Sverige.

Metallvaruföretagens exportorder minskar även den, men inte lika kraftigt som för hemmamark-

naden. Här är det en tredjedel av företagen anger en minskad orderingång.

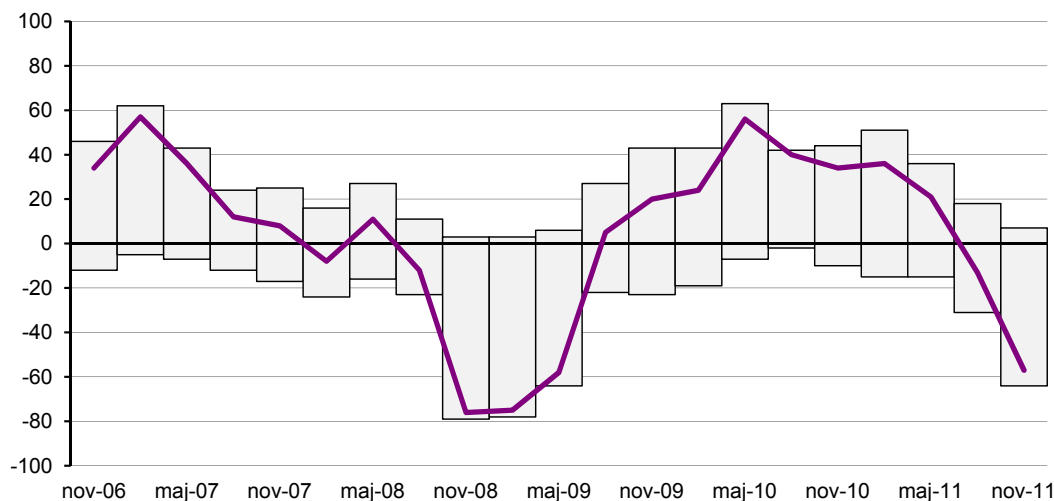
Både för export och hemmaorder gäller samtidigt att det närmast helt saknas företag som anger att ordervolymer ökar.

Exportorder för metallvaruföretag faller...

Andel metallvaruföretag (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att orderingången på export det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...och hemmamarknaden rasar

Andel metallvaruföretag (viktat med storlek på hemmamarknadsförsäljningen) som anger att order från hemmamarknaden det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer

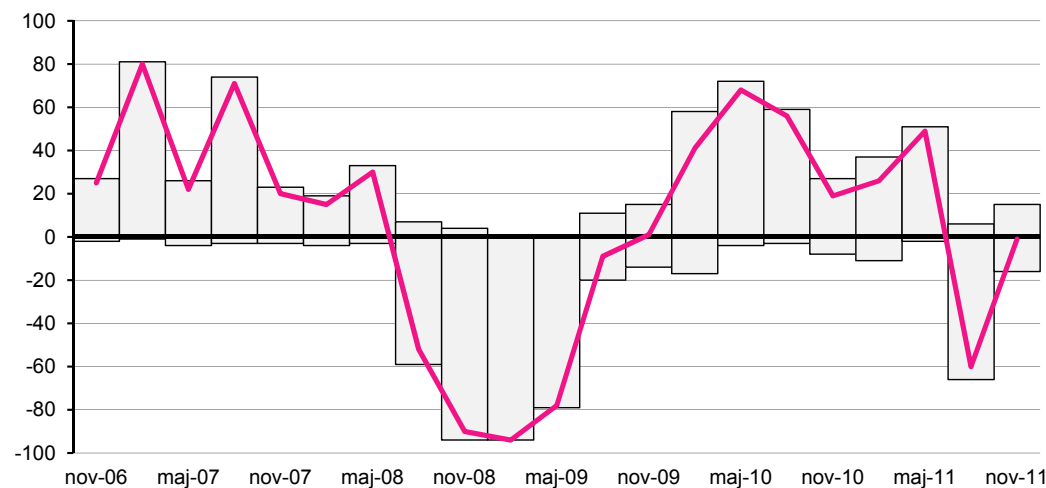
Leverantörer till bygg- och anläggningsindustri rapporterar en fortsatt svag exportmarknad. Orderingen från export är närmast oförändrad jämfört med tredje kvartalet då fallet var stort. Klart är att orderingen på export nu är betydligt sämre än under första halvåret i år.

Hemmaefterfrågan minskar för andra kvartalet i rad och i lite större omfattning än under tredje kvartalet. Drygt 40 procent av företagen rapporterar minskad ordervolym på hemmamarknaden och hälften så många eller 20 procent en ökning.

” Svag ordergång minskar orderstocken för leverantörer till byggindustri.

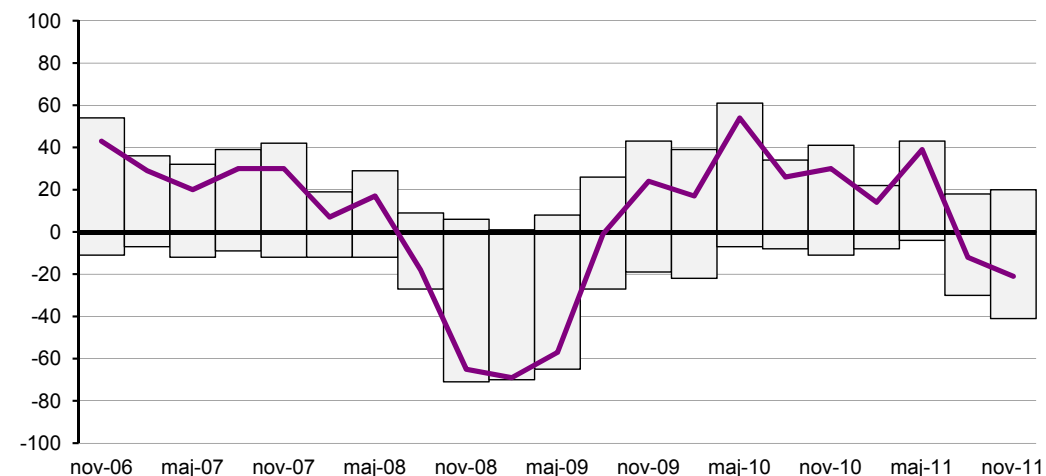
Med två på varandra följande kvartal av minskad ordergång har nu också orderstocken börjat krympa. Begränsade sju procent av företagen anser orderstocken som större än normalt, att jämföra med 45 procent under tredje kvartalet. Samtidigt anser vart femte företag orderstocken som liten jämfört med vart tionde företag föregående kvartal, dvs. andelen som anser stocken är för liten har fördubblats.

Oförändrade exportorder för leverantörer till bygg- och anläggningsindustrin efter raset under kvartal 3...

Andel leverantörer till byggindustrin (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att orderingen på export det senaste kvartalet ökat respektive minskat. Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...men fortsatt nedåt här hemma

Andel leverantörer till byggindustrin (viktat med storlek på hemmamarknadsförsäljningen) som anger att order från hemmamarknaden det senaste kvartalet ökat respektive minskat. Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa barometer.

PERSONALLÄGET: EFTERFRÅGAN PÅ YRKESARBETARE HALVERAD

Nedgången i konjunkturen har nu nått arbetsmarknaden. Efterfrågan på yrkesbetare har halverats jämfört med bara tre månader tidigare. Fallet i efterfrågan på yrkesarbetare är lika omfattande som under hösten 2008.

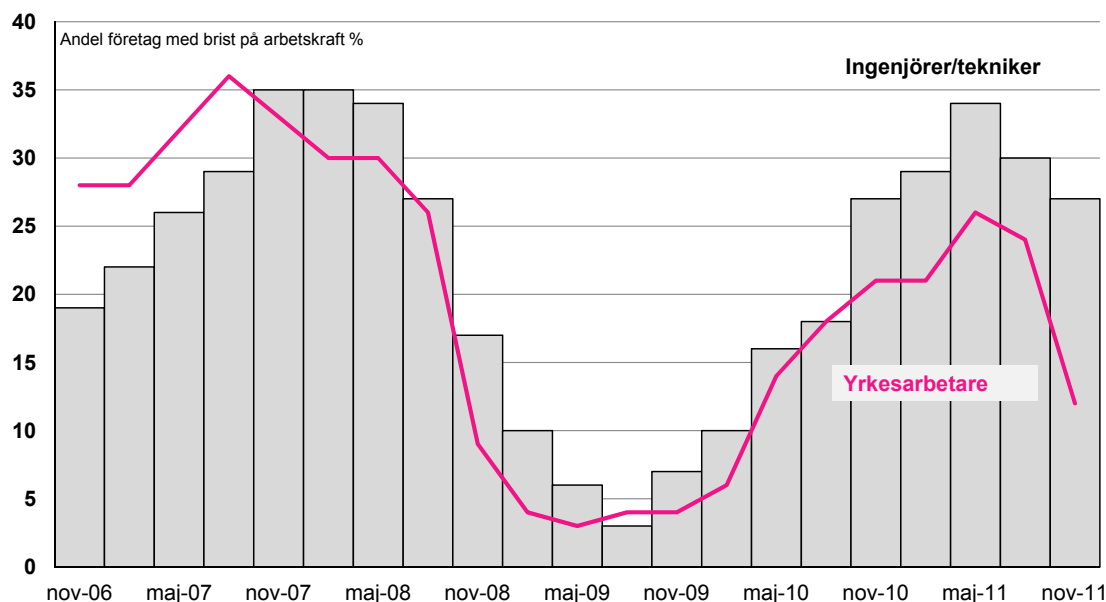
Begränsade 12 procent av företagen rapporterar brist på yrkesarbetare. Samtliga delbranscher och grupper av leverantörsföretag visar på tvåsiffriga nedgångar. Siffrorna visar att aktiviteten i industrin nu går ned och på bred front.

Särskilt litet behov rapporterar transportmedelsindustrin och leverantörer till bilindustrin samt instrumentföretagen. Här är det mellan fem till sju procent av företagen rapporterar ett kvarstående behov av yrkesarbetare.

Andelen företag med brist på ingenjörer minskar för andra kvartalet i rad men i betydligt mindre omfattning än för yrkesarbetare. Under fjärde kvartalet redovisar 27 procent brist på ingenjörer mot 30 procent ett kvartal tidigare. Även här är det på bred front som företagen rapporterar en minskad brist på ingenjörer. Särskilt stor nedgång bland branscherna redovisar transportmedelsindustrin och tillverkare av elmaskiner. Även grupper av leverantörer rapporterar lägre brist på ingenjörer.

Bristen på övriga arbetare och övriga tjänstemän än de två grupper som redovisats ovan har också minskat.

Efterfrågan på yrkesarbetare faller kraftigt

Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

Andel företag med brist på yrkesarbetare och tekniker/ingenjörer

	Metallvaruföretag	Maskinindustri	Lev. till maskinindustri	Elmaskiner	Lev. till tele- och elektronikindustri	Instrumentindustri	Bil- och transportmedel	Lev. till bilindustri	Teknikföretag totalt
Yrkesarbetare									
maj-11	31	31	45	20	20	8	24	34	26
aug-11	27	25	34	23	27	17	20	25	24
nov-11	16	13	21	11	14	7	5	7	12
Tekniker/Ingenjörer									
maj-11	27	41	28	35	27	20	32	31	34
aug-11	20	34	24	51	25	34	32	26	30
nov-11	19	30	24	44	14	35	23	18	27

Aktuellt från Teknikföretagen

Teknikföretagens Konjunkturbarometer

ISSN 1403-9559

Utges i mars, juni, september och december

Teknikföretagen

Box 5510

114 85 Stockholm

Telefon 08-782 08 00

Fax 08-782 09 00

www.teknikforetagen.se

Teknikföretagen

Anders Rune

Telefon 08-782 08 36

anders.rune@teknikforetagen.se

Bengt Lindqvist

Telefon 08-782 08 34

bengt.lindqvist@teknikforetagen.se

Beställning av tryckt exemplar;

www.teknikforetagen.se

B

PORTO
BETALT
SVERIGE

ÄVEN KAPACITETSUTNYTTJANDET MINSKAR

Andelen företag med fullt kapacitetsutnyttjandet har nu vänt nedåt på bred front. Totalt redovisar 37 procent av företagen fullt kapacitetsutnyttjande under årets sista kvartal mot 45 procent tre månader tidigare.

Siffran för fjärde kvartalet kan jämföras med ett långsiktigt genomsnitt på 40 procent och visar att industrin nu är inne i början på nästa lågkonjunktur. Under recessionen 2009, i botten på konjunkturen, var det endast runt 15 procent av företagen som utnyttjade sin produktionskapacitet fullt ut. I botten på tidigare mer normala lågkonjunkturer har det varit runt det dubbla, eller 30 procent.

Kapacitetsutnyttjandet minskar i särskilt stor omfattning för leverantörer till bilindustrin och för leverantörer till tele- och elektroindustrin. Här har också nedgången i order varit bland de mer omfattande. Hälften

av billeverantörerna hade fullt utnyttjande av produktionskapaciteten under föregående kvartal, en siffra som nu sänkts till 31 procent. För leverantörer till tele- och elektronindustrin sjunker utnyttjandegraden i samma höga omfattning som för billeverantörer, eller även här med hela 19 procentenheter.

I bil- och transportmedelsindustrin sjunker andelen företag med fullt kapacitet från knappt hälften ned till en tredjedel av företagen. Andel i maskinindustrin med leverantörer minskar med omkring tio procentenheter vardera. I instrumentindustrin är utnyttjandegraden som högst bland branscherna. Här har andelen också ökat marginellt.

För elmaskiner som också rapporterat en fortsatt stor orderstock har fler företag än tidigare angett att de utnyttjar sin produktionskapacitet fullt ut.

Andel företag med fullt kapacitetsutnyttjande

	nov-11	aug-11
Metallvaruföretag	28%	36%
Leverantörer till bygg- och anläggning	34%	38%
Maskinindustri	38%	49%
Leverantörer till maskinindustri	37%	47%
Elmaskiner	46%	40%
Leverantörer till tele- och elektro	30%	49%
Instrumentindustri	56%	55%
Bil- och transportmedelsindustri	33%	48%
Leverantörer till bilindustri	31%	50%
Totalt teknikföretag	37%	45%